

Aan de slag rond alcohol en illegale drugs in het CLB

Nina De Paepe is medewerkster 'Preventie onderwijs' en 'Middelengebruik bij mensen met een beperking' bij het VAD, het Vlaams expertisecentrum Alcohol en andere Drugs.

Nina De Paepe

In het CLB kan je geconfronteerd worden met jongeren die drinken, blowen of andere illegale drugs gebruiken. Hierover het gesprek aangaan is geen eenvoudige opgave. Om je hierin te ondersteunen ontwikkelde VAD, het Vlaams expertisecentrum Alcohol en andere Drugs, een aantal begeleidingsmethodieken. *Iedereen drinkt, iedereen blowt?*, *SEM-J* en *BackPAC* zijn methodieken waarmee je respectievelijk middelengebruik bespreekbaar maakt, een ernstinschatting maakt en jongeren op weg zet om hun gedrag te veranderen. We zetten deze interventies kort op een rij.

Welke jongeren lopen een hoger risico op middelenproblemen?

De begeleidingsmethodieken zijn specifiek bedoeld voor jongeren die een groter risico lopen om problemen te krijgen met middelengebruik. Wie zijn deze jongeren precies?

Onderzoek toont aan dat dit vaak jongeren zijn die in contact komen of kwamen met institutionele zorg. Dat zijn bijvoorbeeld jongeren uit bijzondere jeugdzorg, jongeren die delinquent gedrag vertonen, jongeren met sociale of studieproblemen, spijbelaars of jongeren die helemaal geen contact meer hebben met de school, jongeren met psychische, emotionele of gedragsproblemen, jongeren die opgroeien onder ongunstige omstandigheden en jongeren die op jonge leeftijd beginnen gebruiken.

Iedereen drinkt, iedereen blowt?

Met *Iedereen drinkt, iedereen blowt?* ga je met 12- tot 18-jarigen individueel in gesprek over hun alcohol- en cannabisgebruik. Dit kan zowel met jongeren van wie je vermoedt dat ze drinken of blowen als met jongeren die dit niet doen. Het is een online methodiek: de website leidt je samen met de jongere stap per stap door het gesprek.

Iedereen drinkt, iedereen blowt? vertrekt vanuit de vaststelling dat jongeren het gebruik van hun leeftijdsgenoten overschatten. Ze denken dat iederéén drinkt of blowt. Met *Iedereen drinkt, iedereen blowt?* krijgt de jongere inzicht in hoeverre dat echt zo is, en in hoeverre middelengebruik aanvaard is. De website geeft objectieve cijfers over het gebruik van leeftijdsgenoten. Die doorprikken de overschatting en worden gekoppeld aan normatieve feedback over het eigen gebruik van de jongere.

Tijdens het gesprek vraag je in eerste instantie of de jongere drinkt of blowt. Als dit het geval is, vraag je hoe vaak hij dit doet. Vervolgens geef je feedback op het drink- en/of blowgedrag. Dit doe je door

zijn gedrag te vergelijken met dat van zijn leeftijdsgenoten van hetzelfde geslacht. Zo krijgt hij inzicht in zijn gedrag. Tegelijkertijd geef je informatie over redenen waarom zijn leeftijdsgenoten niet drinken of blowen, en vertel je wat de risico's zijn.

In tweede instantie vraag je de jongere om in te schatten hoeveel van zijn leeftijdsgenoten regelmatig dronken zijn, of hoeveel van hen cannabisgebruik zouden afkeuren of goedkeuren. Die inschatting wordt ook weer vergeleken met de reële cijfers. Daarmee geef je een inkijk in de normen van de leeftijdsgroep. Met deze interventie kan je een aanzet geven tot gedragsverandering.

- 12-18-jarigen
- bruikbaar bij alle jongeren of bij vermoeden van gebruik
- te gebruiken binnen een CLB-context
- gratis te gebruiken op idib.vad.be

SEM-J

Als jongeren alcohol of andere drugs gebruiken, is het niet altijd eenvoudig om in te schatten hoe problematisch dit is. Met de SEM-J objectiveer je subjectieve signalen en indrukken. Je stelt een globale plaatje samen van het gebruik van de jongere (12-18) en zijn functioneren op diverse levensdomeinen.

De jongere vult het screeningsinstrument op papier of online in. Hij krijgt een rode of een groene vlagscore. De rode vlagscore toont aan dat verdere opvolging en/of doorverwijzing noodzakelijk is.

Goed om weten: alle instrumenten zijn gebaseerd op de principes van motiverende gespreksvoering. Bij BackPAC is dit heel duidelijk, bij de SEM-J en bij IDIB nemen we bepaalde elementen mee. Dit uit zich bijvoorbeeld concreet in de opbouw van het materiaal, het gebruik van open vragen, de manier waarop feedback gegeven wordt ...

De handleiding bij de SEM-J biedt concrete tips voor de afname, de scoring, de interpretatie en de bespreking van de resultaten. Je vindt er ook achtergrondinformatie over het begeleiden en doorverwijzen van jongeren met alcohol- of andere drugproblemen.

- 12-18-jarigen
- bij alcohol-, cannabis of andere illegaal druggebruik
- te gebruiken binnen een CLB-context
- gratis te downloaden op www.vad.be of te bestellen (€ 7,5)

BackPAC

BackPAC is een persoonlijkheidspecifieke interventie voor jongeren die een verhoogd risico hebben op problematisch alcohol- en/of cannabisgebruik. De interventie werd ontwikkeld voor jongeren tussen 12 en 15 jaar die al drinken of gebruiken, maar die dit nog niet op een problematische wijze doen.

BackPAC speelt in op het persoonlijkheidstype van de jongere: angstgevoelig, negatief denkend, impulsief of sensatiezoekend. Elk van deze persoonlijkheidstypes is namelijk, elk op zijn manier, kwetsbaar voor middelengebruik. Zo zal een angstgevoelig type bijvoorbeeld blowen om te kunnen omgaan met stresserende situaties. Voor elk van de vier persoonlijkheidstypes werd een specifiek invulboekje en bijhorende animatiefilmpjes gemaakt. Deze houden de gesprekken herkenbaar en laagdrempelig.

In het eerste gesprek bepalen jullie samen het persoonlijkheidstype. Jullie denken na over hoe de jongere daardoor kwetsbaar is voor gebruik en hoe hij moeilijke situaties beleeft. In het tweede gesprek

Goed om weten: angstgevoeligheid en negatief denken zijn gelinkt aan een individuele kwetsbaarheid voor middelengebruik als een manier om negatieve gevoelens te vermijden. Impulsiviteit en sensatiezoekend gedrag houden een vatbaarheid in voor de positief bekrachtigende effecten van middelen. De motivatie voor gebruik kan, met andere woorden, gezien worden als een manier van coping met persoonlijkheidspecifieke beleving. Interventies die inzicht geven in het eigen persoonlijkheidstype en alternatieve copingstrategieën aanleren, blijken effectief te zijn voor het verminderen van alcohol- en andere druggebruik.

probeert de jongere uitlokkende gedachten te herkennen in moeilijke situaties en positieve copingwijzen aan te leren. Daarbij krijgt hij type specifieke tips. Tijdens de twee sessies krijgt de jongere inzicht in strategieën om met situaties om te gaan die een risico vormen.

- 12-15-jarigen
- niet problematisch alcohol- of cannabisgebruik
- gratis te downloaden op www.vad.be of te bestellen (€ 10)

Op een rijtje ...

VAD heeft een uitgebreid aanbod van begeleidingsmethodieken bruikbaar in het CLB.

Met *Iedereen drinkt, iedereen blowt?* ga je aan de slag als je een gesprek wil voeren over alcohol of cannabis, ongeacht of je een vermoeden hebt dat de jongere in kwestie drinkt of blowt en ongeacht zijn

probleembesef. Dit materiaal is bij elke jongere bruikbaar.

Heb je een vermoeden dat een leerling gebruikt en wil je graag een ernstinschatting maken hierover? Dan kan je de SEM-J gebruiken en krijg je een indicatie van de ernst en de nood aan doorverwijzing. Dit materiaal is voornamelijk gericht op jongeren waarvan je weet dat ze gebruiken.

BackPAC is een interventie die je kan gebruiken bij jongeren waarvan je weet dat ze alcohol en/of cannabis gebruiken, maar die dit nog niet problematisch doen. Aan de hand van elementen uit de cognitieve gedragstherapie en de motiverende gespreksstijl geef je de jongere met BackPAC inzicht in zijn persoonlijkheid en zijn copingstijl. Het is een vorm van geïndiceerde preventie, geen behandeling.

Bij vragen over het materiaal, contacteer Nina De Paepe (nina.depaepe@vad.be).

